

# EVREI ȘI CREȘTINI DIN TÂRGUL-NEAMȚ DUPĂ INCENDIUL DIN 1821. DOCUMENTE INEDITE (1825-1836) (I)

\*

# JEWS AND CHRISTIANS FROM TÂRGU-NEAMȚ AFTER THE FIRE OF 1821. UNPUBLISHED DOCUMENTS (1825-1836) (I)

\*

# JUIFS ET CHRETIENS DE TÂRGU NEAMȚ APRÈS L'INCENDIE DE 1821. DOCUMENTS INÉDITS

Costin CLIT<sup>1</sup>

**Rezumat:** Incendierea orașului Târgu-Neamț de eteriști în vârtoarea evenimentelor din 1821 este urmată de părăsirea așezării de locuitori. Documentele pe care le publicăm fac referire la incendiul din 1821 și surprind revenirea locuitorilor și refacerea vieții în strânsă legătură cu Mănăstirea Neamțului, proprietara moșiei târgului. Numeroase documente privesc pe evreii din Târgu-Neamț: antroponime, ocupații, obligații față de Mănăstirea Neamțului, raporturile cu ceilalți locuitori. Valorizăm și câteva danii făcute Mănăstirii Neamțului. În documente întâlnim diverse nume de stareți, monahi, ieromonahi, preoți, diaconi, vechili ai mănăstirilor Neamțul și Secu. Documentele pot fi o contribuție la întocmirea studiilor monografice locale și celor referitoare la conviețuirea evreilor în Târgu-Neamț și implicit în Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

**Cuvinte cheie:** Eterie, Mănăstirea Neamțului, Târgu-Neamț, evrei, creștini, moșie, danii, case, obligații.

\*

**Summary:** The burning of the city of Târgu-Neamț by etherists in the whirlwind of the events of 1821 is followed by the abandonment of the settlement by the inhabitants. The documents we publish refer to the fire of 1821 and surprise the return of the inhabitants and the restoration of life in close connection with the Neamț Monastery, the owner of the fair's estate. Numerous documents concern the Jews from Târgu-Neamț: anthroponyms, occupations, obligations towards the Neamț Monastery, the relations with the other inhabitants. We also value some donations made to the Neamț Monastery. In the documents we find various names of abbots, monks, hieromonks, priests, deacons, elders of the Neamț and Secu monasteries. The documents can be a contribution to the elaboration of local monographic studies and those related to the coexistence of Jews in Târgu-Neamț and implicitly in Moldova in the first half of the 19th century.

**Keywords:** Etherie, Neamț Monastery, Târgu-Neamț, Jews, Christians, estate, donations, houses, obligations.

\*

**Résumé:** L'incendie de la ville de Târgu-Neamț par les étheristes dans le tourbillon des événements en 1821 est suivi de l'abandon de la colonie par les habitants. Les documents que nous publions font référence à l'incendie de 1821 et surprennent le retour des habitants et la restauration de la vie en lien étroit avec le monastère de Neamț, propriétaire du domaine de la foire. De nombreux documents concernent les Juifs de Târgu-Neamț : anthroponymes, professions, obligations envers le monastère de Neamț, les relations avec les autres habitants. Nous apprécions également certains dons

---

<sup>1</sup> Profesor de istorie la Colegiul Național „Cuza Vodă” din Huși, istoric și editor de documente.

*faits au monastère de Neamț. Dans les documents, nous trouvons divers noms d'abbés, de moines, de hiéromoines, de prêtres, de diacres, d'anciens des monastères de Neamțul et de Secu. Les documents peuvent être une contribution à l'élaboration d'études monographiques locales et celles liées à la coexistence des Juifs à Târgu-Neamț et implicitement en Moldavie dans la première moitié du XIXe siècle.*

**Mots-clés:** Etherie, Monastère de Neamț, Târgu-Neamț, Juifs, Chrétiens, succession, donations, maisons, obligations.

Mănăstirea Neamțului a fost înzestrată „de domnii cei vechi” din secolele XIV-XV cu un domeniu vast „care începea de la Cetatea Neamț și care se întindea până în Valea Bistriței”, format din munți, fânețe, poiene de pășunat, prisăci și altele, la care se adaugă patrimoniul deținut în alte părți ale Țării Moldovei<sup>2</sup>. Aron Tiranul întărea la 18 septembrie 1592 Mănăstirea Neamțului „întregul hotar, cât a fost hotarul cetății Neamț, de la gura Fărcașei până la gura Largăi și drept peste Bistrița la izvorul Direptul și dealul Hurduga”<sup>3</sup>. Demersul unor istorici este întărit prin apelul la prima „carte” domnească, „autentică” din 27 iunie 1501 emisă de Ștefan cel Mare, fără o citare a sursei, în care apar referiri la domeniul din jurul mănăstirii”<sup>4</sup>. Pare a fi o referință la documentul fals din 17 martie 1496<sup>5</sup>.

Dezvoltat ca o suburbie cu funcție comercială datorită cetății ridicate înainte de 1387 de către Petru I Mușatinul și refăcută de Ștefan cel Mare, orașul Neamț se impune în zonă datorită așezării la intersecția drumurilor spre Baia, Piatra și Iași. În oraș sunt atestate elementele alogene care au conviețuit alături de autohtoni de-a lungul timpului: germanii/sașii, un grup privilegiat, cu o comunitate semnificativă până în anii 1600, ungerii<sup>6</sup> iar din a doua jumătate a secolului al XVII-lea sunt atestați documentar și evreii.

Pentru Târgul-Neamț este identificat eronat un Lupu jidovu la 1637<sup>7</sup> și un alt Lupu jidovu la 20 decembrie 1685<sup>8</sup>. În privința presupusului document din 15 aprilie

---

<sup>2</sup> Diacon Ioan Ivan și preot Scarlat Porcescu, *Mănăstirea Neamț*, Cu un cuvânt înainte de Înalt Prea Sfințitul Teoctist Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Iași, 1981, p. 87.

<sup>3</sup> *Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, VIII (1585-1592), volum întocmit de Ioan Caproșu, București, Editura Academiei Române, 2014, p. 700, nr. 584.

<sup>4</sup> Diacon Ioan Ivan și preot Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 87.

<sup>5</sup> I. Bogdan, *Documente false atribuite lui Ștefan cel Mare*, în „Buletinul Comisiei Istorice a României”, I, 1913, p. 194-152, nr. VI (și în Extras); *Documente privind istoria României*, XV, A. Moldova, II (1476-1500), București, Editura Academiei Republicii Populare România, 1954, p. 320-321, nr. 6 (Documente îndoielnice); *Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, III, (1487-1504), volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și N. Ciocan, București, Editura Republicii Socialiste România, 1980, p. 538-540, nr. IV (Documente false).

<sup>6</sup> Laurențiu Rădvan, *Orașele din Țările Române în Evul Mediu (sfârșitul sec. al XIII-lea-începutul sec. al XVI-lea)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011, p. 548-553.

<sup>7</sup> Emanuel Bălan, *Evreii din Târgu Neamț. Istoria unei comunități*, București, Editura Hasefer, 2019, p. 20; după Melchisedec Ștefănescu, *Chronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, București, Tipografia Națională, 1875, vol. 2, p. 230-236.

1637<sup>9</sup> credem că scrierea văleatului 7145 este greșită în loc de 7195<sup>10</sup>. Actul de danie al fostului episcop de Huși, Calistru Vartic, către mănăstirea Neamțului, din 15 aprilie 1687 (7195), este întărit de Misail, episcopul de Rădăuți, egumenii Hirotei Șoldan (Vroneț), Visarion (Agapia), Ifrim (Secu), Vărlan (Schit), Serafim (Biserica Albă), Ifrim peavețul, fiind scris de protopopul Ursu „di pe Poartă”, fiul lui Calistru Vartic<sup>11</sup>. Lipsește Lupul jidovul. Calistru Vartic a păstorit la Huși de la sfârșitul anului 1676 până la sfârșitul lui 1682, apoi ca locțiitor între 1686 și 1689<sup>12</sup>.

Un Iacob jidovul este întâlnit la 23 februarie 1753<sup>13</sup>, an în care este atestată și societatea filantropică Menorat Hamoar<sup>14</sup>. Iosif jidovul primește la 22 martie 1764 un loc de casă în Târgul Neamțului<sup>15</sup>.

Documentele despre evreii din Târgul-Neamț devin tot mai numeroase pentru secolul al XIX-lea<sup>16</sup>. În aprilie 1821 „volintirii au mers și au dat foc Târgului Neamțului, ucigând acolo mulțime de turci”<sup>17</sup>. Potrivit unor voci au fost uciși aproximativ 100 de evrei de frații Petru și Ștefan Capral (în luna lui Nisan). Peste 40

---

<sup>8</sup> Emanuel Bălan, *op. cit.*, p. 21; după *Evreii din România în texte istoriografice. Antologie*, București, Editura Hasefer, 2004, p. 213; Documentul este publicat și de Melchisedec Ștefănescu, *op. cit.*, vol. 2, p. 235-236.

<sup>9</sup> Arhivele Naționale Iași, Mănăstirea Neamț, LXXXVII/12; Melchisedec Ștefănescu, *Apendice lu Chronica Romanului*, II, p. 228-229; N. Iorga, *Studii și documente*, VII, p. 365-366, nr. 3; CDM, II, p. 253, nr. 1208; *Documenta Romaniae Historica*, A. *Moldova*, XXIV (1637-1638), volum întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, p. 63-64, nr. 64.

<sup>10</sup> A se vedea și sesizarea făcută de Dionisie Udișteanu, *Calistru Vartic episcop și locțiitor de mitropolit în timpul refugiului al doilea al mitropolitului Dosoftei al Moldovei*, în „Biserica Ortodoxă Română”, Anul LXXXVII, nr. 3-4, martie-aprilie 1969, p. 424.

<sup>11</sup> A se vedea nota 8; Documentul a fost republicat recent: Costin Clit, *Documente privind istoria Episcopiei de Huși*, Huși, Editura Horeb, 2021, Lucrare apărută cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor, p. 425-426, nr. 310.

<sup>12</sup> Scarlat Porcescu, *Episcopia Hușilor. Pagini de istorie*, tipărită cu binecuvântarea și sprijinul Prea Sfințitului Eftimie episcopul Romanului și Hușilor, Editată de Episcopia Romanului și Hușilor, 1990, p. 61; Virgil Cădea (coordonator), *Istoria românilor*, vol V, *O epocă de înnoiri în spirit european (1601-1711/1716)*, București, Editura enciclopedică, 2003, p. 1039.

<sup>13</sup> Emanuel Bălan, *op. cit.*, p. 23; Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Târgului Neamț și a mănăstirilor din jur (secolele XVII-XVIII)*, în „Acta Bacoviensia”. Anuarul Arhivelor Naționale Bacău, XVI, Onești, Editura MAGIC PRINT, 2021, p. 39-40, nr. 19.

<sup>14</sup> Emanuel Bălan, *op. cit.*, p. 25.

<sup>15</sup> Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamțului, LIII/32; N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, VII, *Cărți domnești, zapise și răvașe*, București, Stabilimentul grafic I.V. Socecu, 1904, p. 376-377, nr. 13; *Izvoare și mărturii referitoare la evreii din România*, București, Editura Hasefer, volumul II, partea 2, întocmit de L. Benjamin, M. Spielmann, S. Stanciu, 1990, p. 50-51, Costin Clit, *op. cit.*, p. 43-44, nr. 24.

<sup>16</sup> Emanuel Bălan, *op. cit.*, p. 33-59; Gavril Luca, *Târgu Neamț. Monografie*, Piatra-Neamț, Editura „Constantin Matasă”, 2008, p. 220-223.

<sup>17</sup> *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821. Documente interne*, București, Editura Academiei Republicii Populare România, 1960, III, p. 175, nr. 72.

de evrei au fost torturați la Vânători iar după opt zile uciși<sup>18</sup>. Cifra ni se pare a fi exagerată, mai ales dacă luăm în calcul documentele cu referințe demografice ale vremii. Catagrafia din 1774, imperfectă, înregistrează 12 familii evreiești în Târgu-Neamț, cea din 1820, nepublicată din păcate, este lipsită de precizările concrete la familiile evreiești (Gavril Luca, care s-a aplecat asupra catagrafiei (?) identifică doi evrei botezați, scutelnici, „pe când ceilalți evrei trebuie căutați între cei 48 de breslași scutiți”, ori între hrisoveliți și cei apărați de cărțile ocârmuirii), extrasul general din 1821 ne arată prezența a 64 de familii evreiești în întreg ținutul Neamțului, a căror număr se ridică la 71 de familii la 1826<sup>19</sup>. Documentele pe care le publicăm nu fac referire la asemenea evenimente. Spătarul Sturdza, ispravnicul ținutului Neamț, cheamă locuitorii la 30 aprilie 1821 cu arme „să izgonim numaidecât pe tâlharii aceștia ... oriunde veți vedea unul din eteriști, să săriți cu toții”<sup>20</sup>. Acțiunea eteriștilor din Târgul-Neamț este surprinsă în scrisoarea din 14 august 1821 a unui protopop către Hagi Ianuș: „eteriștii au ieșit în Moldova și nimicesc pe turci, ba chiar s-au dus într-un mic oraș, numit Târgul Neamț, l-au ars în timpul nopții și n-au lăsat nici un turc din cei aflați înăuntru, de asemenea și pe evrei”<sup>21</sup>.

Punem în circulație un pachet de documente din fondul Mănăstirii Neamț aflat în custodia Arhivelor Naționale Iași din perioada 1825-1836. Unele documente reflectă incendiul din 1821, părăsirea orașului de către locuitori, neplata bezmenului, împresurările provocate de cei rămași, reîntoarcerea celor plecați în pribegie, reașezarea lor pe vechile locuri cu condiția asumării și achitării obligațiilor restante și viitoare față de mănăstire. Astfel, Lupu jidov a luat un loc în 1819, când s-a deschis o uliță „din nou”, pe care și-a ridicat o dugheană, mistuită de flăcări în 1821 cu toată marfa și țidula de la mănăstire, când „au ars Târgul Niamțului” (**documentul nr. 14**).

Documentele surprind aspecte complexe ale evoluției comunității din Târgul-Neamț de după 1821. Este cunoscută stăpânirea Mănăstirii Neamțului asupra moșiei Târgului Neamț. Locuitorii primeau de la Mănăstirea Neamțului locuri în Târgul-Neamț pentru construirea caselor și diferitelor binale, acarete și dugheni în schimbul plății bezmenului, realitate desprinsă și din documentele pe care le publicăm.

Documentele de față fac referire la ocupațiile evreilor: croitori, covrigari, sticlari, la vânzarea păcurii și dohotului, deschiderea crâșmelor fără învoiala mănăstirii, comercializarea vinului și rachiului în fața uliței și în dosul mahalalei târgului. Unii dintre ei aveau statutul de sudiți, cu un staroste în frunte pentru a le

<sup>18</sup> Josef Kaufman, *Cronica comunităților israelite din județul Neamț*, Piatra Neamț, Tipografia „Record”, 1929, II/1, p. 155-157; Emanuel Bălan, *op. cit.*, p. 45.

<sup>19</sup> Dumitru Ivănescu, *Populația evreiască din orașele și târgurile Moldovei între 1774-1832*, în „Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae”, II, 1997, p. 60-64; Gavril Luca, *op. cit.*, p. 222.

<sup>20</sup> *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821. Documente interne*, București, Editura Academiei Republicii Populare România, 1959, II, p. 117, nr. 88.

<sup>21</sup> *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821. Documente interne*, București, Editura Academiei Republicii Populare România, 1959, IV, 1960, p. 214, nr. 141.

reprezenta interesele. Documentele atestă schimburile/vânzările de locuri dintre evrei fără știrea mănăstirii și refuzul plății zeciuiei aferente din tranzacții.

De un interes aparte se bucură dietele și daniile făcute mănăstirii Neamțului, care pot contribui la cunoașterea arhitecturii și a amplasării stradale. Monahul Sofronie Velea prin diata din 23 octombrie 1825 afierosește mănăstirii un beci boltit și o casă (**documentul nr. 7**). Preotul Cozma dădea la 23 mai 1819 fiului său Sava (tot preot) o casă cu locul ei, livada și două pietre de moară, morăritul fiind o îndeletnicire destul de răspândită (**documentul nr. 8**), dovedită și de un hidronim sugestiv: gârla Morilor (**documentul nr. 24**).

Putem desprinde amplasamentul în care și-au avut locuințele și dughenile diferite personaje care prezintă interes pentru istoriografie. Biv vel aga Alecu Catargiu primea în mai 1825 un loc în Prund pentru a-și construi bina, în vecinătatea agăi Costantin Lazu și a lui Mindăl (Mendel) jidov (**documentele cu nr. 4-5**).

Întâlnim documentar nume de stareți, monahi, ieromonahi, preoți, diaconi, vechili ai mănăstirilor Neamțul și Secu.

## DOCUMENTE

### 1. 1825 mai 26

Izvod de locuri sterpe din Târg(ul) Neamțului a S(fintei) M(ănăstiri) ce n-au plătit pe 5 ani bezmănul S(fintei) M(ănăstiri) și nici nu să află cu șiderea în Târg(ul) Neamțului, care după porunca g(os)pod să cer acum în stăpânirea m(ănăstirii), împlinindu-s(e) și publicația hotărâtă.

1825 mai 26

1: Locul lui Moisi covrigariu de la deal la ulița veche.

1: Locul lui Leiba croitoriu tij la deal.

1: Locul lui Herșcu jid(o)v, tij acolo.

1: Locul lui Tovie jid(o)v tij acolo.

1: Locul lui Simon croitor tij acolo.

1: Locul lui Mutăl croitor.

1: Locul Colbulțoae jidancii tij acolo.

1: A lui Iancu, cumnat cu Manea mungiu.

1: Locul lui Falăc jid(o)v.

1: Lupul zăt Ițac.

Isprăv(nicia).

Cătră căp(i)t(anul) de Târgul-Neamț.

Locurile mai în sus însămnațe ce au fost date de svinta mănăstire arătașil(o)r mai sus ca să-ș(i) facă binale și să plătească bezmănul, carile acum unia dintre dânșii acum în vreme răzvrătirii și ardire în târg s-au strămutat pe aiure și-ș(i) fac alișverișul, alții ce sânt pe loc n-au împresurat locurile cu binale, căroră li s-au făcut cunoscut într-atâte(a) rânduri ca ori să împresoare locurile cu binale ca să plătească bezmănul sau să plătească bezmănul pe trei ani

trecuți după luminată poronca g(os)pod ce are svinta mănăstire, care ei n-au fost următori nici într-un chip. deci ți să scrie ca mergând pe la toți acie îi vei apuca, de la care vei împlini bezmănul pe trei ani trecuți până la Sv(â)nt(ul) Gheorghii trecut, numaidecât fără să s(e) mai prelungească. Și dacă vore vre să mai șadă pe acele locuri spre a-ș urma datoriilor lor să-ș(i) dei vrednică chizășii că-ș(i) vor face bunale și că vor urma a-i plăti bezmănul mănăstirii. Iar dacă nu vor vre să-ș(i) mai facă așezări, apoi vor da în scris sv(i)nteii mănăstiri ca slobodă să fii a vinde locurile acele a le da oricui va vroi.

Și dar de primire aceștie și urmare întocmai ți să ceri răspuns. Asămine și megieșii dacă vor vroi să le cumpere, nevroid a le ține acie să le faci știut.

1825 iuni(e) 3.

(...) agă <m. p.>.

(...) com(i)s <m. p.>.

<Pe verso>: Porunca is(prăvniciei) pentru aceia carii după publicația de 6 luni n-au urmat a plăti bezmănul pe 3 ani trecuți, să s(e) dei locu(l) în stăpânirea mon(asti)r(ii). / 1825 iunie 3; N° 142 834.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/2. Original.

## 2. 1825 mai 25

Pre înălțate și mult milostive doamni.

Cu smerită jalbă luăm îndrăznilă săborul Sfintii Mănăstiri Niamțului a face rugăminti înălțimi(i) tale că la unul din veniturile sfintii mănăstiri în havaetul ce să urmiază și pe la alte târguri, iară în Târgul Niamțului de cătră o samă din târgoveți jid(o)vi neguțitoresc spre a lor interes a vindî numai dohot i păcură în ulița târgului precum și în dosul mahalaoai târgului deșchid crâșme făr(ă) să s(e) învoiască cu măn(ăs)t(i)re(a), atât pentru vânzare(a) păcurii și dohotu(lui) ci neguțitoresc în uliță, precum și pentru vânzare(a) vinului și a rachiului ce urmiază a să vinde deopotrivă ca (?) în fața uliții și la dosul mahalalii târgului, unde milostive doamni de acel puțin havaet să păgubești sfânta măn(ă)stire, nesupuindu-să a să învoi numiții nici într-un chip cu sfânta mănăst(i)re,

Pentru aceasta cu suplic(ă) alergând la milostivire(a) înălțimi(i) tale cu rugăminti cer(ă)nd ca să li să slobozască luminată carte gospod ca pentru toți acei ci vor vroi a neguțătorii pe moșia măn(ă)stirii având spre a lor alișveriș aceste madele, din luminată poruncă să-i îndatoriască mai întâi a săvârși învoială cu sfânta măn(ă)stire și apoi să rămâe volnici, iar într-alt chip din luminată hotărâre înălțimi(i) tale să nu aibă nici o voe slobodă, și miluiț rămâind săborul cu împlinire ceririi nesăvârșită pomenire va rămâne înălțimii tale, atât în ve(a)cul acesta precum și în cel viitor.

La mila înălțimii tale smeriți cătră Dumn(e)zău nevrednici rugători, tot soborul Sfintii Măn(ă)stiri Niamțului.

Dum(nealui) vel log(o)f(e)t pune la cale cerire jăl(uito)r(ilo)r după cuviință.

1825 mai 27

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/3, f. 1. Original, difolio.

### 3. 1825 iunie 5

Noi Ioan Sand(u) Sturz(a) v(oe)v(o)d, cu mila lui Dumnezeu, domn Țării Moldaviei.

Cinstiț(i) și credincioș(i) boerii domniei meli dumn(ea)v(oastră) isprav(ni)ci de țin(u)t(ul) Niamț, sãn(ă)tate. Din jalbă veț(i) înțalege pre larg arătare și cerire ci să face din parte(a) Sfintei Mănăstiri Niamț. Deci fiind că la mănăstire(a) numită este hrisov pentru așăzământul acelu tîrg în ce chip să s(e) urmeze dările lăcuiitorilor tîrgoveț(i) de acolo cătră mănăstiri pentru adetiul moșiei i pentru casi și dugheni, poruncesc dumilorv(oastre) să cercetați cu amăruntul, și dacă în hrisovul pomenit nu va fi hotărând cât să dei la mănăstire unii ca acie ci ar fi făcând alișverișul lor pe la mahalalile tîrgului cu dischidire crăcimilor și cu celelalti precupii arătate în jalbă. Apoi să-i supuneți dum(nea)v(oastră) negreșit a să învoi mai întăiu cu mănăstire(a) pentru havaetul cuviincios după cum să urmiazi și pe la alte tîrguri megieșite, că într-alt chip nu pot fi îngăduiți. Iar când în hrisovul de la mănăstiri vor fi periorisite aceli alijverișuri cum să s(e) urmezi dările lor cătră mănăstiri, veț(i) puni la cale a si păzi hrisovul cu nestrămutari. Aceasta hotărâm și poruncim!

1825 iuni(e) 5

Vel log(o)f(e)t.

După poruncă.

Ioan Sofroni diiac <m. p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Jaloba m(ă)n(ăstir(ii) cu poronca gos(po)d în dos. 1825 iuni(e) 5. N<sup>o</sup> 443 832.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/3, difolio, sigiliu oval, f. 1v. Original, sigiliu oval.

### 4. 1825 aprilie 2

Din șasă stânjăni loc ci-am luat di la sfânta mănăstire Neamțului cu bezmăn în Târgul Ne(a)mțului în Prundu alătore cu locul dumisale agăi Costantin Lazul pi din jos, din cari vânzându-i patru stânjăni giupânului Hascai Amorțaz jâd(o)v, au rămas doi stânjăni pi cari i-am dat jupânului Mendel cu preți una sută di lei, socotindu-să câti cinzăci lei pi stânjăn, iar dându alții mai mult, să aibă a socoti cu acel prețu. Și bezmanul ci va fi să plăte(a)scă jupânu Mendel la sfânta mănăstire fără să să înpotrivască, căci înpotrivindu-să apoi să fii scos di pi locși să-și ei bani(i) înapoi, rămâind locul al meu.

(1)825 apr(ilie) 2.

Agă Alecu Catargiu.

Din șasă stânjăni ci am luat di la Sfânta Mănăstire Ne(a)mțului cu bezmănu în Târgu(l)- Ne(a)mțului în Prund alătore cu locul dumisale aga Costantin Lazu pi din jos, am dat giupânului Hascai patru stânjăni cu preț două suti di lei, socotindu-să câti cinzăci lei stânjănu, iar dându alții mai mult să aibă a socoti cu acel prețu. Și bezmănu ci va fi să-i plăte(a)scă dum(isale) giupânu(l) Hascai la sfânta m(ă)năstire) fără a pricinui ceva, căci pricinuind să fii scos di pi loc, înpotriva căruia să-și ei banii înapoi și eu să-mi eu locul.

Agă Alecu Catargiu.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/4, difolio. Două copii.

### 5. 1825 mai 31

Copii.

Să faci știut că s-au dat un loc în Prund dum(i)sale c(u)c(onului) Alecu Catargiu biv vel agă, cari să hotărăște cu locul lui Mindel jâd(o)v; 6 stânj(enî) fața uliții, iar dosul va fi liniia lui precum și la alti dugheni, pi cari loc să-și facă dum(nealui) bina și să plătiască bezmănul sf(i)n(tei) m(ănăstiri) pi fiiștecari an, câti una ocă ceară pi ușă, după hotărâre(a) hrisovului. Și spre (încr)dițăre am iscălit.

1825 maiu.

Domitiian arhimandrit și stariți S(fi)n(tei) M(ănăstiri) Neamțul i Săcul.

<Pe verso-ul filei a doua>: 1825 maiu 31. Copiia di pi o carte a păr(intelui) starețul Domitiian pentru un loc den Târgul Niamțului ce să hotărăște cu Mindel jidov; N° 441-831.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/4, difolio. Copie.

### 6. 1825 iulie 31

Noi Ioan Sand(u) Sturdza v(oe)v(o)d, cu mila lui Dumnezeu domn Țării Moldavviei! Cinstit credincioș(i) boerii domniei meli dum(nea)v(oastră) ispravnici de țin(u)t(ul) Niamț, sănătați. Pentru înpresurările ce s-ar fi făcând acum în urma răzvrătirii locuril(o)r Sfintei Mănăstiri Niamț de cătră o samă lăcuiori în Târgul-Niamț cu întindire pe mai mult loc decât am fi avut cuprins cu benalile făcute mai înainte după tocmelile cu mănăstire(a) sau vechilii săi, fiind că pe lângă înștiințare dum(nea)v(oastră) din 20 zili a trecutei luni maiu anul curgătoriu cătră Logofeție mari, cuprinzătoare că un Iuric jid(o)v dintru acel târg la cercetare(a) ci aț(i) făcut din poruncă, s-au dovedit că fără cuvântul dreptății s-au întins cu stăpânire pe mai mult loc decât au avut din vechiu.

S-au mai văzut încă la mâna vechilului pominitei măn(ă)stiri și altile îndestuli mărturii a vor(ni)c(u)lui de poartă Lupul Blajin cu alț(i) rânduiț(i), cari iarăș din poruncă urmând cercetare și la fața locului s-au dovedit că nu numai acel Iuric jid(o)v, ce și alții cu asămene urmări prin nebăgari în samă s-au întins cu stăpânire(a) în părțile măn(ă)stirii necuprinsă în așăzările și tocmelile lor celi vechi.

Și pentru că unii dintre acie ar fi sudiți poruncim dum(nea)v(oastră) ca împreună cu starostile piste sudiții di acolo, atât pentru acel Iuric jid(o)v, cât și pentru oricare asămene lui sau fiiștecini, să puniț(i) la cali să s(e) învoiască toți cu mănăstire(a) neapărat sau să-ș(i) rădici acareturile numaidecât di pi locurile măn(ă)stirii fără prelungiri. Pentru că supt niciun cuvânt ei nu sânt volnici a-ș(i) faci binali pe loc strein pără când să vor învoi cu mănăstire(a) stăpâna moșiei pentru bezman pe locul ci vroesc a cuprinde cu acareturile lor. Și acei ci ar fi cumpărat locuri de la Iuric jid(o)v sau de la alții care nu ave alcături cu măn(ă)stire(a) pi-aceli locuri vânduti să-ș(i) cauti banii la vânzătorii locuril(o)r cătră dânșii.

Și de urmare(a) dumn(ea)v(oastră) întru aceasta să înștiințat(i) la dumn(ea)lui vel log(o)f(et) al Țării de Gios să ni facă cunoscut săvârșire(a) poruncii.



1825 iul(i)e 31.  
Vel log(o)f(e)t.

<Pe verso-ul filei a doua>: Carte g(os)pod Ioan Sandu Sturdza pentru împresurare(a) locuril(o)r de lăcuitarii târgoveț(i). 1825 iul(i)e 31. / No. 144 833.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/5. Original, difolio, sigiliu oval.

### **7. 1825 octombrie 23**

Eu Sofronie Vélea adeverez cu această diiată a me la Sf(â)nta Mănăstire Neamțului precum să se știe că am afierosit sf(i)nteii mănăstiri un beciu boltit și o case ce iaste de la beciu până în ulițe, cu toate céle trebuincioase gata. Care dugheană iaste în Târgul Neamțului, și din gios de Moscu jidovul, pi din sus de dugheana fiiului meu Vasilie alătura, care măsură dughenii iaste dinaintea dughenii din ulițe din fațe și merge până în hotarul lui giupânul Simioanel.

Pentru care mai cu bună încredințare am făcut această diiată înaintea părinților, fiind și părintele Nifon bătrânul fațe, precum să se știe că acea dugheană cu beciul după cum să vede cu toate ale ei sint drepte ale mele, cu singură chieltuiala mea făcute, și n-are trebuințe ca se se amestece la dânsule, nici feciorii miei, nici fiuca me, ci să aibă sf(â)nta mănăstire toată voia de a stăpâni în veci.

Și pentru buna credințe am iscălit.

1825 oc(tombrie) 23.

Monah Sofronie Vele.

Timotheiu ieroshimonah.

Și eu Carion ierodiacon am scris cu zisa a tuturor părinților.

Nifon shimonah.

Costachi Vele <m. p.>.

Ionathan ermonah.

<Pe verso-ul filei a doua>: Diată a lui Sofronie Velea. 1825 octomvr(ie) 23; N° 145 835.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/6. Original, difolio.

### **8. 1825 octombrie 28**

Cupie carti metanii.

Sărut cinstită mâna sfinții tale părinti econoami Eftimie.

Din poronca sfinții tale am pofit pe vro câț(i)va neguț(i)tori cinstiț(i) și am intrat în ce cu amăruntul cercetari în pricina a unui zapisu ce dă preot(ul) Cozma fiiului său răpăo(s)atului preotului Savei cu velet 1819 mai 23, în cari zape(s) afirosești preot(ul) Cozma preot(u)lui Savei casa ci locul éi și livada după glăsuire(a) zapesului, cum și din doao petri de moară o piasă. În vreme când aceste le-au aferosit au dat și zapis la mâna răpăosatului preot(u)lui

Savei, în carele s-au iscălit preot(ul) Cozma dinpreună cu fiul său monahul Veniamin, și acum numitul preot tăgăduiaști că acei iscălitură nu este a lui, cum și călugărul tăgăduște. Și noi alăturând și alte iscălituri a preotului, cum și a monahului, și s-au potrivit cu iscăliturile din zăpis. Și am întreat pe preotul de mai are și sfinția sa vreo scrisoare să o scoată, și au scos o diiată iscălită din anul acesta, iscălită de însuș mîna preotului, în care nu tăgăduști că nu e a sa iscălitură, și alăturându-o cu celelalte iscălituri s-au cunoscut întocma.

Și de cercetare(a) ce am făcut nu lipsim a înștiința cinstita potropopii, în cari ne și iscălim.

1825 oc(tom)v(rie) 28.

Simion Crosan (?) post <m. p.>.

Irei Ioan Gusan (?) <m. p.>.

Toader Grecu.

<Pe verso-ul filei a doua>: 1825 oct(om)v(rie) 28; Înștiințare protopopii pentru o casă a preotului Cozma iscălită de ierei Ioan.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/7. Copie, difolio.

## 9. 1826 fevr(uarie) 16

No. 104.

Noi Ioan Sandu Sturdza v(oe)vod, cu mila lui Dumnezeu domn Țări(i) Moldaviei. Cinstiț(i) credincioș(i) boerii domniei méli, dum(nea)v(oastră) ispravnici de țân(u)t(ul) Niamțului, sănătate. După jaloba ci au dat cătri domniia mea Petru shim(onah), vechilu(l) sfintelor mănăstiri Neamțu și Săcu, cu arătări că o samă din jidovi sudeț(i) ci sânt șazători în Târg Niamțului pe moșie arătatil(o)r mănăstiri ar fi urmând nedrepti chipuri, vânzând între dânșii unii la alțai binalile lor, și unii dintre dânșii nu numai că nu dau știre mănăstirii, dar încă să și înpotrivesc a plăti zăciuiala ci s-ar fi obicinuind pentru asămine vânzări, făcând cerire ca să-i pun la cali îndestulare dreptățil(o)r mănăstirii spre a nu i să pricinui păgubire.

Drept aceia poroncim dum(nea)v(oastră) să cercetaț(i) și după obiceiul păzit de mai înainte prin mijlocire(a) rânduitalui cinstiti Agențai de acolo să puniț(i) în lucrare supunire(a) sudețil(o)r la toate dreptățile ce va fi având mănăstire(a), precum după nota Departament(en)t(ul) Pricinil(o)r Străine s-au dat și osăbită poruncă de la cinst(ita) Agențai cătră acelaș(i) rânduic ci ari acolo din parte sa, iar dovedindu-i pricinile într-alt chip să înștiințat(i) cu (...) aice la Departam(en)t ca să s(e) pui la cali celi de cuviință.

1826 fevr(uarie) 16.

Proci vor(ni)c.

<Pe verso-ul filei a doua>: Carte gospod de la Ioan Sandul Sturdza v(oe)v(o)d. 1826 fevr(uarie) 16; No. 837; Cinstiț(i) credincioși boerii domnii mele dum(nea)v(oastră) isprav(ni)ci de țân(utul) Niamțului, sănătate. N. 104.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/8. Original, difolio.

## 10. 1826 mai 28

## Locuri

1	Ion Negură
1	Pârvul Blăn(a)r(u)l.
1	Șmil Aptăr
1	Feiga jâd(o)v
1	Strul
1	Sămon Croitor
1	Buium jâd(o)v
1	Nuceă (?) Croitor
1	Manul Croitor
1	Hărșcu jâd(o)v
1	Pencioai
1	Cerbu jâd(o)v
1	Panaiti Drăghici
1	Ițac ot Țăbucani
<u>1</u>	<u>Alicsandru Țărșagu</u>
15	Adică cinsprizăci locuri.

Isprăv(ni)ci(a) țân(utu)lui Niamț.

Fiindcă însemnații mai sus n-au fost următori di a-ș(i) plăti bezmenu(l) locuril(o)r ce au avut și mai vârtos și după publicația slobozată prin poroncă g(os)pod în vade de șasă luni când vor voi să-ș(i) ții locurile, să plătească bezmănu(l) ca să nu rămâi svânta măn(ăs)tiri păgubașă, s-au dat locurile în stăpâniri svântei măn(ăs)tiri de astăz(i) fără a să mai supăra mai mult.

(1)826 mai 28.

Sturdz(a) post(elnic) <m. p.>.

Scorțescu hat(man) <m. p.>.

<Pe verso>: Porunca is(prăvniciei) ca să s(e) iae locurile în stăpânirea măn(ăstir)(ii) de aceia ce n-au fost următori a plăti bezmănu(l) nici după publicații ce s-au făc(u)t; N<sup>o</sup> 449 838.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/9. Original.

### 11. 1826 iunie 3

De la isprăv(ni)ci(a) țân(utului) Neamț.

Cătră căp(i)t(a)n(ul) de Târg Niamțului și ocolașii de Ocolu(l) de Susu.

După jaloaba ci-au dat cătră mărie sa v(o)evodă tot soborul Svintii M(ă)n(ăstir)i Neamțului și poruncitoare carte g(os)pod ci ni-au adus în 5 a următoarii luni, ți să scrie ca să faci cunoscut tuturor lăcuitorilor târgoveți di acolo ce lăcuesc pi parte di moșie a m(ă)n(ăstir)i(i) și fac alișveriș pi la mahalale(le) târgului și în uliță cu deșchidere(a) crâcimilor și cu celelalte vânzări de păcură și alte precupii să m(e)argă mai întâi la mănăstire să să pue la cale pentru havaetul cuviincios după cum să urmeazi și pe la alte târguri megieșit. Și apoi să fie volnici și slobozi a urma alișverișul, iar într-alt chip să nu-i îngăduești cu deșchidere de

crâcime i vânzare de păcură și alte precupii, având întru aceasta pomenita m(ă)n(ăstir)i și hrisov pentru așăzământul acel(u)i târgu în ce chip să să urmezi. Și că ai primit porunca și vei fi întocmai următoriu, să avem răspuns.

1826 iuni(e) 3.

Și macar că pentru crâșmile de la mahalali și pentru vânzare păcurii i a dohotului în târg de nu să pomenești în hrisov, dar pentru crâcimi neapărat să să învoiască cu sv(ânta) mănăstiri după poroncă pentru că facu alișveriș. Asămine și pentru păcură i dohotce să vindă iarăș trebui să să învoiască precum să obicinuiăști și la alte târguri, și să-i sâliț(i) întru această urmari spre a nu să aduci pe mănăstiri în păgubiri, luându-ș(i) dreptul său.

Scorțescu hat(man) <m. p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Porunca is(prăvniciei) către căp(i)t(a)n(ul) i ocolași(i) Târg Neamțului ca să facă cunoscut acel(o)r ce deșchid cârci(u)mi pe la mahalali ca s(ă) meargă mai întâi să s(e) învoiască cu mon(asti)r(ea); No. 150.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/10. Original, difolio.

## 12. 1826 iulie 3

Di la isprăv(ni)ci(a) Neamț.

Cătră căp(i)t(a)n(ul) de Târg Niamțului și ocolași(i) de Ocolu de Susu.

După luminată și poruncitoare carte g(os)pod ci ni-au înfătoșat vechilul Svi(nte) Mănăstiri Neamțului din iuli(e) 31 a anului trecut (1)825, poruncitoare pentru înpresurările ci s-ar fi făcut acum în urma răzvrătirii locuril(o)r svi(nte) m(ă)n(ăs)t(iri) de cătră o samă de lăcuiori în Târg(ul) Niamțului, cu întindere pe mai mult loc decât ar fi avut cuprins cu binalile făcute di înnainte după tocmala cu m(ă)n(ăs)t(irea) sau vechilii săi. Pentru ace, dindat(ă) vi să scrie ca să faceți cunoscut tuturor acelor ci s-au întins pe mai mult loc cu facire binalilor, precum unui Iuric jâd(o)v di acolo ci s-au întins cu stăpânire pi mai mult loc decât au avut din vechiu. Și pe toți aceștie să-i împlinești a mergi neapărat să să învoiască cu mănăstire(a) sau să-ș(i) râdici acareturile numaidecât di pe locurile m(ă)n(ăs)t(irii) fără prelungire, pentru că supt niciun cuvânt ei nu sânt vol(ni)ci a faci binali pe loc strein până când nu să vor învoi cu m(ă)n(ăs)t(irea) stăpâna moșiei pentru bezmân.

Și pentru că ați primit porunca și veți fi întocmai următori să avem răspuns.

(1)826 iuli(e) 3.

Scorțescu hat(man) <m. p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Porunca is(prăvniciei) cătr(e) căp(i)t(a)n(ul) i ocol(a)ș(ii) de Târgu(l) Neamț(ul) ca să facă cunoscut acel(o)r care s-au întors și au cuprins mai mult loc cu facirea binali(lo)r ca să meargă să s(e) învoiască cu mon(asti)r(ea). Doă bucați; No. 150; No. 3; No. 839; 1826 iulii 3.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/11. Original, difolio.

## 13. 1827 ianuarie

O piatră de moară din moara păr(intelui) Cozma, însă pîiatra ce din sus, am nă(i)mit-o de la Paraschiva preutiasa, soția răposatului păr(inte) Sava, prin tocmală pe doe ani de zili, câte dooă sutișaptezeci lei pe an și patru dim(irlui) de grâu. Și una sută de lei i-am dat acum înaintea, iar ceialanți bani să am ai da în doo vadele, însă optzecișicinci lei să am ai da la șase luni de zile, și optzecișicinci lei la împlinire anului să am ai da, și asemenea voi urma cu dare banilor și pe an al doile.

Iar trebuindu vreun meremet la moară la gârlă la iaz pentru apărare morii sau pietre de moară sau ro(a)tă, ace cheltuială ci va fi cu drept să va scăde din banii tocmelii sau măcar și de iznoavă trebuind a să prefăce moara fiind veche, tot din parte numitei preutiese să fie ace cheltuială. Iar întâmplându-să, feriască Dum(ne)zeu vreun pohoiu să facă stricăciuni morii, atunce eu voi plăti numai pe câtă vreme voi fi stăpânit. Iar când eu a-ș(i) ave vreo supărare despre păr(intele) Cozma, atunce numita preutiasa va fi îndatorată a răspunde. Și trebuind numitei pre(u)tese păpușoi din moară, eu n-am ai da și ai țâne în samă la plata banilor din tocmală, după cum să vor vinde păpușoi în târgu. Și după împlinire acestor doi ani mai trebuindu-mi mie ace pîiatră, numita preutiasă nu va fi volnică a o da la alții, ci tot eu să-mi protomisesc a o lua în nă(i)mală.

Și pentru încredințare urmiază a me iscălitură.

1827 ghenari.

Petre pah. <m.p.>.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/14. Original, difolio.

#### 14. 1827 ianuarie 21

Pre înălțate doamne,

Jăluiesc înălțimii tali pentru că mai în anii trecut(i) în vreme domnului Scarlat Calimah v(oe)v(od) prin carti g(os)pod spri dischidiri unii uliți din nou în Târgul Niamțului am luat și eu doi stânjani și doă palmi de loc di la Mănăstiri(a) Niamțului și am dat zece galbini la mănăstiri. Și mi-au dat țidulă să-m(i) fac dughiană pe acel loc și să am a da pe fiișticari an câti una ocă ciară la mănăstiri, osăbit zăce galbini am dat isprăvnicii, și mi-am făcut dughiană pe acel loc, dând peșin și una ocă ciară pe acel an.

Și n-au apucat a să împlini anul și au ars Târgul Niamțului, arzând și dughiana me cu toati înăuntrul, și mi-au ars și țidula ci am avut di la mănăstiri. Și așa rămâind eu la scăpăciuni nu mi-au dat mâna să-mi fac dughiana la loc, umblând eu pe aiurile după întâmpinare chivernisălei, fiind și vreme răzvrătirii. Acum m-am înștiințat că au vândut mănăstire(a) acel loc al meu unui fiu a dumisali sard(arul) Ioan Belibou. Pentru cari cu lacrimi mă rog înălțimii tali să fiu rânduit cătră cinstita camara g(os)pod de undi să mi să facă puniri la cali spre a mi să da locul să-m(i) fac dughiană ca unul ce cu bani peșin l-am cumpărat, mai che(l)tuind și cu faciri dughenii ci au ars, și să plătesc mănăstirii și pe cât(i) ani au fost locul slobod, și mari pomană a fi.

Pre plecat la mila înălțimii tali.

Lupu jădov.

Arată că au cumpărat un loc în Târgul Niamțului di la Mănăstire(a) Niamțului, pe cari loc ș-au făcut dughiană și au ars. Să roagă să fii rânduit cătră cinstita camara g(os)pod să fii pus la cali, fiind că mănăstiri(a) au vândut locul altora.

Dum(nea)ta vel log(o)f(et) văzând cerire jăl(uito)r(ulu)i după cuviință pune la cale.

1827 ghenar 21.

Sturdza log(o)f(e)t <m. p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Jaloba dată preainălțatului d(omn) de jid(o)v(ul) Lupu pentru un loc ce pretinderesă de la mon(asti)r(e), pe care în dos i s-au slobozit carte Marii log(o)f(e)ții cătră mon(asti)r(e). / 1827 ghenar 24; A se vedea documentul din 24 ianuarie 1827

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/12, f. 1-1v. Original, difolio.

### 15. 1827 ianuarie 24

De la Logofeție ce mare!

Cătră cin(s)t(it) precuviosâia sa chir Dometiian arhimandrit și starețu Sfintel(o)r Mănăstiri Niamțul și Săcul.

Din cuprindere jalobii aceștie pre care vei înțălegi arătare(a) jăluitoriului și cerire ce face. Deci din poronca măriei sale lui vodă să scrie precuviosâi tale că dacă arătare(a) jăluitoriului este adevărată, apoi în urmare dreptății să-l pui la cale ca să nu mai adaogă a mai supăra cu jalobă pe mărie sa vodă întru aciasta. Iar dacă pricina va fi într-alt chip să trimeți pre larg înștiințare Log(o)feției, ca când să va mai arăta cu jalobă să i să dei cuviincios răspuns.

1827 ghen(a)r 24.

Balș vel log(o)f(e)t.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/12, f. 1v. Original, difolio.

### 16. 1827 ianuarie 27

Cu fiască evlavii mă închin precuvioșii tale.

Înfățășătoriul aceștie Lupul jād(o)v, om al nostru din vechiu, ari 2 stânjani de loc în Târgul Niamțului, moșiia svintii mănăstiri, pe cari loc au avut și dughiană i alti binali făcuti, și în vreme răzvrătirii din întâmplările știuti au ars. Acum numitul voind a-și alcătui iarăș bina pe acel loc, s-ar fi înpotrivit supt oarișcari cuvinti neîngăduindu-să a-și tragi la stăpâniri lucrul ce l-au avut.

Pentru aceasta poftesc pe precuvioșii ta ca să binivoești a lua în băgari de samă dreptate(a) numitului și să poruncești a i să da la stăpâniri acel loc ca să-și facă pi el binaoa trebuincioasă plătind bezmănul pe anii trecuți spre nipăgubire svintii mănăstiri. Și mă vii îndatori.

1827 ghen(a)r 26.

Sânt a precuvioşiei tali fiu sufletesc.  
Dimitrachi Ghica vist(iernic).

<Pe verso-ul filei a doua>: D(umnealui) dum(isale) c(u)c(onului) Dimitrache Ghica vist(iernic) în pricina jidovului cu dughenele cu Românean; Cinst(it) al meu duhovnicesc părinti precuvioşiei sali chir Domintian arhimandrit şi stariţu Svintelor Mănăstiri Niamţul şi Săcul, cu fiiască evlavie; 1827 ghen(arie) 26; N° 452 841.

Arhivele Naţionale Iaşi, Fond Mănăstirea Neamţ, CXXXIX/13. Original, difolio.

### 17. 1827 martie 23

Prea înălţate do(a)mne,

Mănăstirea Neamţului în anul (1)824 jăluind înălţimi(i) voastre pentru o sam(ă) din lăcuiori jid(o)v(i) ce s-au aflat având dughene în Târgul Neamţului pe moşia măn(ă)st(irii) mainainte de arderea târgului în vrémea răvuluţii şi după aceia rămâind locurile sterpe a unora şi nevrând a plăti bezmănurile măn(ă)st(irii) ni s-au dat luminat(ă) cartea înălţimi(i) voastre cătră dum(nea)l(o)r ispravnici(i) de ţinutul Neamţului din vrémea aceia, ca să facă publicaţie 6 lu(n)i, care s-au şi făcut; pân(ă) când toţi acei neguţători alţii ce era faţi, uni(i) ce să strămutas(e) pe la alte ţinuturi să vie să plătească bezmănu(l) măn(ă)st(irii), dacă vor a ţinea locurile, dându şi chezeşi că totdeauna vor urma cu plata bezmănului.

Iar care nu vor arăta păr(ă) la aceast(ă) vadea, să rămâe locurile în sam(a) măn(ă)st(irii). După care făcându-să şi urmare, mulţi dintr-înşii neviindu şi până acum, măn(ă)st(irea) ca să nu păgubească bezmănu(l) şi după cuprinderea luminati(i) porunci au dat cu învoială locurile la alţii să facă binale, precum şi locul unui Iţic jid(o)v, pe care locu care l-au luat au început a faci şi binale, făcându cheltuială. Şi acest Iţic aducând acum cartea cinst(itei) Vistierii şi a log(o)f(e)t(ului) cel mari cătră măn(ă)st(ire) ca să i-l dea locul iar(ă)ş(i) lui, când măn(ă)st(irea) intră acum în multe supărări cu acela căruia i-au dat locul.

Pentru aceasta cu mult(ă) smerenie ne rugăm înălţimi(i) tale ca să s(e) pue la cale spre a nu lua locurile înapoi care vor fi date, de vremi ce ei n-au urmat a-şi plăti bezmănu(l) şi veaşnică pomenire va rămânea înălţimi(i) voastre.

Al înălţimi(i) tale preaplecat nevrédnică rug(ă)t(or),  
Petru shim(onah) ot S(fânta) M(ănăstire) Neamţu i Săcu.

Să roagă înălţimi(i) tale ca să s(e) pue la cale cu jid(o)v(ii) ce au avut locuri în Târgu(l) Neamţului, şi după luminat(ă) porunca înălţimi(i) tale la anu(l) (1)822 ca să s(e) facă 6 luni publicaţie şi nefiind următori a veni să plătească bezmănu(l) mult s-au dat din locuri la alţi(i) pe care au şi început a faci binale, şi ei acum viind cer locurile înapoi aducând multă supărare măn(ă)st(irii).

Dum(nea)lui vel log(o)f(e)t va pune la cale.  
1827 mart(ie) 23; No. 3988.  
Sturdza log(o)f(et) <m.p.>.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/15, f. 1-1v. Original, difolio.

### 18. 1827 martie 26

Noi Ioan Sandu Sturza v(oe)vod, cu mila lui Dumnezeu domnu Țării Moldaviei. Cinst(iți) credincioș(i) boerii domnii meli, dum(nea)v(oastră) isprav(ni)ci de țin(u)t(ul) Niamțului, săn(ă)tate. Din cuprindere jaloții veț(i) înțalegi arătare și cerire ce faci jăl(ito)r(ul) shimonahu(l) Petre, vechil Sfintilor Mănăstiri Niamțul și Săcul.

Deci de vreme ce pârātu(l) jid(o)v Ițac nu au urmat a veni și a plăti bezmănu(l) locului la mănăstiri în curgire vremii de 6 luni, ce după poronca domnii meli s-au făcut publicarisire la fața locului de cătră isprăv(ni)ci(e) ca toț(i) acei cu locurile în arătata vreme, să meargă și să plătiască bezmănu(l), iar cari din acei cu locurile în pomenita vade nu vor plăti bezmănu(l), mănăstire(a) să aibă a le lua locurile și a le da altor ce vor plăti bezmănu(l). Poroncim d(umnea)v(oastră) ca pe toți acei ce vor fi luat locuri de casă sau de dugheni de la mănăstire acum după publicațiia ce s-au urmat la stare locului, să-i înputerniciți ca după alcătuire ce vor fi având cu mănăstiri(a), să-și facă binali pe aceleași locuri, și pe acei ce au (a)vut locurile de mai înainte să nu-i îngăduiți nici într-un chip a pricinui supărare.

Pentru cari de întocmai urmare poroncim să înștiințați și la d(umnea)lui vel log(o)f(e)t al Țării de Gios.

1827 mart(ie) 26.

Vel log(o)f(e)t.

Chirica ban.

<Pe verso-ul filei a doua>: N<sup>o</sup> 454; 843; Cartea g(os)pod pentru locurile jid(o)v(i)lor lipsăți ca să fie tot a m(ănăstir)i(i).



Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/15, f. 1v. Original, difolio, sigiliu oval.



## 19. 1827 aprilie 29

### Protopopie țin(utu)lui Niamțului.

După jaloaba ce au dat cinst(it) preaosfințitului mitropolit văduva prezvitera Parascheva, soție răp(o)s(atului) preot Sava din Târg Niamțului, asupra socrului ei preot(u)l Cozma din același târg, cu arătare că ari a-ș lua în a sa stăpânire giământate de moară de la socrul ei preot(ul) Cozma, dup(ă) zăpis ce ari de la dânsul cu însuși a sa iscălitură, încredințându-să presfințitul stăpân din vrednicili di credință mărturii ce au înfățoșat de dreptul ce ari numita prezvitera, au poroncit cu hotărâre prin arhipăstoreasca în scris poroncă ce au adus cătră mine ca ace moară să o vând cu anul și din prețul ce va eși pe fiștecare an, pe giământate să dau jăluitoarii și pe giământate socrului ei, cum și venitul părții jăluitoarii din vreme ce cu nedreptul dreptul sau (?) trec pârătul socrul ei din ace moară și pân(ă) acum să-l împlinesc și să-l dau jăluitoarei.

Urmând stăpâneștii poronci am mers la Târgul Niamțului și am urmat întocmai cu vânzare morii după hotărâre. Dar fiind că cumpărătorul morii după puține zile s-au lepădat de moară au rămasu moara pe sama numiților ca adică să-și stăpâniască fișticarile parte(a) sa de moară, preotul Cozma o piază și noru-sa prezvitera Parascheva iarș o piază. Iar venitul părții jăluitoarii din moară i l-au ertat jăluitoare socrului său prezviterul Cozma.

Și pentru ca să-și aibă prezvitera Parascheva pacinică și nesupărată stăpânire pe dreaptă parte(a) sa din moara socrului său s-au dat la mâna numitii prezvitere aciastă scrisoare a protopopiei.

1827 apr(ilie) 29.

Eftimie iconom <m.p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: 1827 april(ie) 29. O hârtie de la protopopie ținutului Niamțul în pricina morii preutului Cozma; N<sup>o</sup> 155-844.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/16. Original, difolio.

## 20. 1827 mai 6

### Prea înălțate și prea milostive doamne!

Jăluim înălțimii voastre supărarea ce pătimim de la unii din târgoveți din Târg Niamțului, că după arderea acestui târg și după li(ni)știrea răzvrătirii trecute întemeindu-să iarș, au rămas o samă de locuri sterpe fără benale pe dânsăle. Și fiind că întru un an și doi, nimine nu să arăta ca să mai facă iarș binale și monastirea să află păgubind de ceara cuviincioasă ce să ia după luminatul hrinov, am fost siliți în pricina aceasta a da jalubă înălțimei voastre, cerând milă și punere la cale.

După care jalubă găsând de cuviință înălțimea voastră a-ți slobozit o luminată carte cătră dregătorii acestui țin(ut), poroncindu-le ca în curgirea de șasă luni de zile să să facă publicație la toate zilile de târg când să face adunare de norod, vestindu-le tuturor că de nu să vor arăta până la însămnata vreme să facă binale pe acele locuri, s-au nefăcând macar avatet, să-l plătească spre nepăgubirea monastirii, volnică să fie monastirea după această trecere de

vreme însămnată ca luând acele locuri în stăpânirea sa, să le dea oricui va voi spre a face pe dânsule benale.

Și așa după această publicație mai trecând încă vreme de doi ani de zili și mai bine și nemaiarătându-să nimine pentru unile dintru aceste locuri ca să să învoiascăcu monastirea, am început în puterea luminatului cărți acea dintâi și a doao acum ce s-au scos, a da din locuri la cei ce avea trebuință de dânsăle. Din care cumpărători iaste unul și dum(nea)lui arh(o)n cam(ina)r Ioan Românescu, căruia după învoiala ce au făcut cu monastirea, dându-i-să și dumisali un loc dintru aceste, pe care începând a-ș(i) face bena, s-au sculat un Dimitrachi Sfetcu, neguțitoriu dintru acest târg, și în ființa acolo a iconomului monastirii întărâtând și pe alții din târgoveți, și făcând gâlceavă cu multe cuvinte dosăditoare asupra monastirii și ocărând pe iconomul în mijlocul norodului, precum și la mitohul monastirii din târg, supt cuvânt că acel loc ar fi a unui nepot al său și pentru ce sfârșit monastirea să-l dea altora neînștiințându-l pe dânsul, asăminea și cei de dânsul întărtați, zicând că și ei s-ar protimisi a-l lua; carile până în vremea aceasta nici el, nici alții dintr-înșii nu s-au arătat la monastire ca să să învoiască sau să plătiască ceara cuviincioasă. Și când monastirea după atâtea publicații și trecire de vremi l-au dat altora spre a-ș(i) lua folosul cuviincios de pi dânsul, slobozând și țidulă supte pecetea sa.

Și fiind că el împreună cu cei cu un gând cu dânsul au scopos a da jalubă înălțimii voastre, ne rugăm cu multă smerenii împreună cu tot soborul să binevoiți ca după dreptatea ce are monastirea să să înfrâneze unii ca aceștiia turburători, rămâind monastirea înputernicită de a-ș(i) stăpâni locurile după luminatili părți slobozite, pentru că deacă li să vor ține în samă jaluba lor, apoi toate locurile câte să află sterpe și până acum, nu le va mai pute monastirea niciodată a li mai da la alții spre a-ș(i) lua bezmănul atât acel(o)r ce nu să află acum petrecând în târgul acesta, cât și acelor ce să află de față și au locuri sterpe nu vor plăti ceara, precum și pătimim supărare. Și pentru această milă și și facire de bini ce veți(i) arăta înălțimea voastră și acum asupra monastirii, va rămâne vecinică pomenire înălțimii voastre, având și la ceriuri ră(s)plătirea ceriască.

1827 mai 6.

Al înălțimii voastre cu totul plecat și osârdnic rugători cătră D(um)n(e)zeu cu tot săboru(l).

Dometian arhimandritu și stareț S(fintelor) M(ănăstiri) Neamțul și Secul <m.p.>.

Dum(nea)lui vel log(o)f(e)t va scrie carte(a) domnii meli către dregătorii țân(u)t(ului) ca să miargă unul din dum(nea)lor la fața locului și să cerceteză, și fiind adivărate cele cuprinsă prin jalubă, niște asămine să s(e) pedepsască spre pilda și a altora, iar pentru locurileacele fiind că după publicațai și treciri de vremi nimine nu s-au arătat cu vreo pretențai, sf(â)n(ta) mănăstire va fi slobodă a le da oricui va voi, fără să poată fi vreodinioară supărată de cinevaș.

1827 maiu 21

No. 5614.

(...) vel log(o)f(e)t <m.p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Jaloba m(ă)n(ă)s(tirii) cu în dos poronca g(os)pod din 1827 iun(ie) 1; N° 456-845.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/17. Original, f.1-2, difolio.

## 21. 1827 iunie 1

Noi Ioan Sandu Sturdza v(oe)vod, cu mila lui Dumnezeu domn Țării Moldaviei. Cinstiți și credincioși(i) boerii domnii meli dum(nea)v(oastră), isprav(ni)ci de țin(u)t(ul) Niamțului, săn(ă)tati. Veți vede din jalobă arătare și cerire ce faci precuviosul stareț al Sfintelor Măn(ăst)iri Niamțul și Săcul, la cari cerire având cuvânt și dreptate sfânta măn(st)iri, scriem dum(nea)v(oastră) ca însuș unul din dum(nea)v(oastră) să mergiți(i) la fața locului și cercetând dacă celi însămnate prin jalobă să vor dosloși precum să cuprindu, apoi pe niști asemine să s(e) pedepsască spre pilda și a altora. Și pentru locurile acele ce după publicarisire și trecire de vreme nu s-au arătat nimene cu vreo pretențai, sfânta măn(ăst)ire va fi slobodă a le da oricui va voi fără să poată fi vreodinioară supărată măn(ăst)ire(a) de cinevaș.

Pentru care de întocma urmare ce să va faci dându-să mărturii măn(ăst)irii să înștiințat(i) la dum(nea)lui vel log(o)f(e)t.

1827 iuni(e) 1.

Vel log(o)f(e)t.

Chirica ban.

Trecuti.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/17. Original, f. 2, difolio, sigiliu oval.

## 22. 1827 iulie 3

### Visteriia

Cătră cinstita isprav(ni)ci(a) țin(utu)lui Neamțului.

Prin jaloba ci au dat cătră mării sa vodă, vechilii Mănăstirii Niamțului au făcut arătare că după o alcătuirea ci au făcut în toamna trecută în vânzarea păcurii și a dohotului din Târgul Neamțului, acel ci s-au învoit cu mănăstire(a) di au cumpărat venitul acesta, cumpărând di la târgoveți păcura și dohotul ci au avut ei spre a-l mai precupi, după jaloba ci în urmă au dat jidovii târgoveți din acel târg cerând a fi slobodă vânzarea acestora, cercetându-să hrisoavili mănăstirii și văzându-să că nu sânt oprîți târgoveții la vânzarea acestora, și dându-să jăluitaril(o)r târgoveți luminată carte g(os)p(o)d de slobozâniia aceasta, au fost oprit acel cumpărătoriu a venitului acestuia, rămâind cu o somă di dohot și păcură, care lui nefiindu-i trebuitoare s-au întors cu pretenție asupra mănăstirii cerând 1600 lei.

Pentru cari pricină jăluitarii părinți cerând punire la cali să scrie dum(nea)v(oastră) ca să chemați pi acel cumpărător, precum și pe jădovii târgoveți, și întru înfătoșare ci vor ave înaintea dum(nea)v(oastră), pe cât dohot și păcură veți dovedi că au luat numitul di la dânsii să-i faciți cu cuvânt a înțalegi jidovii târgoveți că sânt datori a priimi marfa lor înapoi, întorcând prețul ci au luat di la dânsul, și să-i puniți la cali acolo spre a nu mai jălui.

1827 iulii 3

Petre Sturdzea vel vor(nic) (?) <m. p.>.

<Pe verso>: 1827 iulie 3; Visteriia / Cătră cinstita isprav(ni)ci(a) țin(utu)lui Niamțului; N° 457 846; Pentru vânzarea păcurii i a dohotului din Târgu-Neamțu de cătr(e) mon(asti)r(e).

**23. 1828 februarie 1**

Isprăv(ni)ci(a) ținut(u)lui Niamțul.

Fiind că Sv(â)n(ta) Monastire Niamțul prin vechil ni-au înfătoșat patru cărți g(o)spod, una din anul 1824 oct(om)v(rie) 27, poroncitoari cătră dregătorii den vremea aceia, ca după jaloba ce didesi monastire(a) pre înălțatului domn pentru o sama din târgoveții jâd(o)vi și moldoveni de la vreme(a) ardirii târgului, cari au avut binali în Târg Niamțului și alte acareturi, ce nu s-au arătat a plăti bezmănul monastirii după luminatul hrisov, ca după publicarisirea ce s-au făcut de șasi luni, de nu să vor arăta la monastire ca să plătiască bezmăn, dând chezășie că vor urma și înnaite cu plata bezmănului, aceli locuri să rămăe slobodi a monastirii; Precum și alti trei din 1825 și 1826, iarăș întăritoare șiu cuprinzătoari la toati aceli locuri sterpi a căroră pân(ă) la vremea rânduită nu s-au arătat a să învoi cu monastire(a), să rămăe în stăpânirea monastirii, având slobodă voe a le da la alții. Așămine și aceli locuri cari ar fi apucat m(ă)n(ăstirea) a le da cu învoială și s-ar arăta unii dintr-acia ce li-au avut, să nu aibă nici un cuvânt.

Făcând arătari vechilu(l) m(ă)n(ăstirii) că un Cerbul steclariul, ce ar fi avut un loc de velniți înnaite(a) ardirii, ar fi vrând în tărie a vinde din cuprindirea acelui loc dou(ă) părți la un Lupul jâd(o)v, și că o a triia parti ar fi și vândut-o la un Meșăl sin Iuster jâd(o)v. S-au chemat de față pe numitul Cerbul și făcându-i întrebări de ca să arăti vreo hârtie pe acel loc și cât ar fi fost cuprindere(a) lui, și de au urmat cu plata bezmănului după cum dau și alti velniți pân(ă) la publicarisire, precum și de atunce până acum de ari vreo învoială cu m(ă)n(ăstirea), n-au arătat nici o hârtie de învoială, atât de mai înnaite, cât și de acum, zicând că s-au pierdut la ardire și că de atunce și pân(ă) acum nu i-au dat mâna a faci velnița.

Așadar s-au cunoscut că numitul Cerbul rău a vândut acea parti de loc, căci locul după cuprinderea luminatilor cărți iaste a m(ă)n(ăstirii), și m(ă)n(ăstirea) iaste volnică a-l da cu învoială cu-i va voi, mai ales că în zapisul ce vinde Cerbul lui Meșăl o a triia parti de loc cuprinde tot locul cari l-au avut velnița lui, pe când cumpărătoriu neîngăduindu-l m(ă)n(ăstirea) a stăpâni au mers de s-au învoit numai pentru a triia parti ce s-au dovedit că au cumpărat, lui nu mai rămăne loc nici la o parti, nici la alta, fiind locul a m(ă)n(ăstirii), precum mai sus să arată.

Și s-au dat m(ă)n(ăstirii) această carti de giudecată.

1828 fevr(uarie) 1.

(...) <m. p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Cartea de giudecată ce au avut mon(asti)r(ea) cu târgoveții jid(o)v(i) pentru locurile din Târgu-Neamț pentru neurmarea cu plata bezmănul(u)i, și șapte cărți gosp(od) atingătoare de aceiaș pricină, precum și 6 porunci a is(prăvniciei) cătră rânduiții de is(prăvnicie) și o poruncă a Dipart(amentului) cătră is(prăvnicie); 1828 fevr(uarie) 1; N<sup>o</sup> 158 847.

## 24. 1828 februarie 20

Mai gios iscălitul încredințezi pren această scrisoare cu însuși a me iscălitură pentru o moară cu doao p(i)etre, ci o am la Târgu(l) Neamțului pre gârla Morilor, din gios di a giupânului Vasili blănariu<sup>1</sup>, făcută de mine ierei Cozma, și acum viind la bătrânețe am cerut cinu(l) monahicesc fiind bolnav, și făcând rugămintele părintelui arhimandritu Domitiian și stariț S(fintelor) Mănăstiri Neamțul și Săcul de au tremes pi părinteli Iuliiian dohov(nic) și cu alți părinți de m-au călugărit după dorința me, puindu-mi-să numele den ierei Cozma, Climent ieromonah, și îndată am venit la mănăstire. Și având numita moară de sus, am dat-o giumătate cu o piatră den sus noru-mia Paraschivei preutesii, ci au fostu soție fiului meu răposatului preutului Sava, după zapisu ci i-am dat la mâna sa, iar giumătate de moară cu piatra den gios am afierosit-o daniel S(finte)i Mănăstiri Neamțul, unde m-am tuns în chip monahicesc, ca să o stăpânească în veci, dându-o de bună voe me. Însă s(fân)ta monastire va lua-o în stăpânire după ducire mea din viață și a soției mele preutesii Ioanei, cât vom mai fi în viață, ca să ne fie pentru cele de nevoe ale vieții, iar după moarte îndată va intra s(fân)ta monastire în stăpânire după cum am zis mai sus.

Nimine dar din urmașii mei să nu să amestice întru nimică cât de puțin, nici feciorii mei, nici nepoții, nici strănepoții, nici alte rudenie. Și pentru ce mai adevărată am iscălit însuși cu mâna me, pofind și pi alți părinți cinstiț(i) cari s-au întâmplat față di au iscălit.

1828 fevru(a)ri 20.

Irei Climent ieromonah <m. p.>.

Iuliiian d(u)hovnic <m. p.>.

Eutimie iconom, martur.

<Pe verso-ul filei a doua>: 1828 fevr(uarie) 20. Daneia preutului Cozma, care în călugării s-au numit Climent ier(o)monah, prin care dă Măn(ăstirii) N(ea)m(ț) giumătate de moară din Târgu(l) Niamțului; N<sup>o</sup> 159 848.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/20. Original.

---

<sup>1</sup> blănariu.

## 25. 1828 februarie 21

Eu mai gios iscălitul adeverezi cu acest zapis al mieu ce îl dau la cinstită mâna sfinției sale părintelui Dometiian arhimandritului și starețului Sf(i)ntelor Monastiri Neamțului și Săcului, precum să fie știut că având eu o moară făcută cu drepti banii miei pe locul monastirii, însă cu doao pietre; din care o piatră o am dat nurorii méle, după osăbită scrisoare ce are la mâna sa de le mine, iară o piatră o am dat de veci Sf(i)ntei Monastiri Niamțuului, unde mi-am pus și metaniia mea, însă după moartea mea și a a preotesăi méle, atuncea avea a o lua monastirea în veacinica sa stăpânire, după cum de aceasta să arată mai pre larg și în zapisul ce îl am osăbit dat la sf(â)nta monastire încă de mai înainte.

Dar fiind că acum după ce m-am vrednicit a lua asupra-mi îngerescul chip, luându-mi sama ca să mă desfac dintru toate îngrijările aceste din afară care pot să pricinuiască monahului, nestatornicii și alte înpiedecări sufletești, m-am învoit osăbit cu sf(â)nta monastire ca să dau această moară cu o piatră de acum întru a monastirii vécinică stăpânire, fără a-mi

mai aștepta sfârșitul meu sau al preotesăi, după scoposul ce avusăsăm mai înainte. Și pentru că dau moara de pi acum la monastire să îndatorește și sf(â)nta monastire ca să-mi dea pe fieștecare an câte una sută cincizăci lei, mie, iară preotesăi să-i dei câtă trei merță pop(u)șoi și una de grâu, iarăș pe fieștecare an, însă banii îi voi priimi în trei vadele, 50 lei la începutul anului, 50 lei după patru luni și alți 50 lei după alte patru luni, fiind de astăz(i) înainte volnică sf(â)nta monastire de a pune toată stăpânirea sa pe arătata moară, nesupărată în véci despre nimine. Și oricine să va arăta cu vreun feliu de scrisoare care să fie făcută ori mai înainte de acest zăpis sau după această vreme asupra morii, să nu să ție nici întru o samă de cătră nimine, precum și fiul meu preotul Stefan de ar voi ca să răzlețască de la stăpânirea monastirii moara cu vreun feliu de scrisoare neadevărată sau cu alte arătări ale sale, să nu fie nici întru o samă băgate cuvintele lui, nici să i să dee crezare despre cineva, căci eu i-am dat toată partea zăstirii și a clironomiei sale mai mult încă decât altor fii a miei.

Iar moara acesta au rămas driaptă a mea dintru toate averile mele ce li-am împărțit fiilor, lăsându-o aceasta numai spre mâ(n)gâerea bătrâneților mele, și nimine nu are a să amesteca la la dânsa. Și spre credința celor mai sus zisă, urmiază a mea iscălitură, poftind și pe alte pe(r)soane cinstite de au întărit acest zăpis.

1828 fevr(uarie) 21.

Clemint eromonah.

Ileana (?) preute(asa), adeverez. Și am pus și degetul și m-au iscălit însuș soțul meu cu voia mea.

Eu, Maria, fi(i)ca preotului adeverez cu punirea degetului.

<Pe verso-ul filei a doua>: Zăpisul preotului Cozma care den călugărie numit Climent, prin care dă în stăpânire(a) mon(astirii) moara din Târgul Niamțului și măn(ăstirea) să-i poarte de grijă cât va trăi. / 1828 fev(ruarie) 21; N° 160 849.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/21. Original, difolio.

## 26. 1828 februarie 23

Adiverez eu Paraschiva preotiasa preot(ului) Savii, nor(a) preot(ului) Cozmii, care mai gios punu numile și degit(ul), la Sv(ânta) Măn(ă)stire Niamțul, precum să s(e) știi că di nimini sălită, nici asuprită, am vândut de bună voe me(a) parte(a) me(a) și a copiilor mei. Și am avut parte din moarăde la socrul meu preot(ul) Cozma și au fost dată soțului meu preot(ului) Savii o pîiatră și esti supt un acoperământ cu a socrului meu, care ș-au afirosât parte(a) sa svintei măn(ă)stirii, iară parte(a) me(a) am vândut-o de veci svintii măn(ă)stirii cu bună tocmală, 1030 lei, adică una mii și triizăci de lei, care bani i-am priimit deplin în mâinile mele. Și de astăzi înainte esti sv(ânta) măn(ă)stire deplină stăpânitoare și toati hârtiile ci am avut asupra părții mele din moară, și eu nici să mă amestec întru nimic.

Și pentru săgurație sv(intei) măn(ă)stirei am poftit și pe alte cinst(it)i feți de au iscălit, care s-au și întâmplat la tocmală și la facire(a) zăpis(ului). Și vânzare această nimini nu poati să o înto(a)rcă, căci moara s-au vândut că era în în toată primejdie de rumperea apii care să apropi(e) tocmăi lângă dânsa, cum și cheresteli(le) morii cu tot putredă, și nici un chip nu mai era de a mai ține eu.

Și spre încredințare am pus numele și degit(ul) și a copiilor mei.

(1)828 fevr(uarie) 23.

Eu, Paraschiva prezvetire, adiverez.

Eu, Smaranda.

Eu, Costachi.

Eu, Mărgărinta.

Eu, Mărioara.

Și eu am scris cu bună priimire(a) numiților.

Lup(u) Bejan, vor(ni)c de po(a)rt(ă) <m. p.>.

Toader Grecu amî fostî față.

La ace(a)st(ă) vânzare m-am întâmp(la)t și eu faț(ă) Petre (?) pah. <m. p.>.

Față fiind la aceast(ă) vânzare Vasăli Gorgos <m. p.>.

Un zăpis a părintelui Cozma. Let 1819 mai 23.

U scrisoare di cercetare. Let 1825 oct(om)vri(e) 28.

O scrisoare di la iconomul Eutimie. 1827 apr(il)ie) 29.

O hârtie a lui chir Petrache bugaseerul. Let 1827 ghe(na)re.

Aceste hârtii s-au priimit și cari să vor mai afla iarăși să dă la mănăstiri, neavând la alt loc nicio locrare aceli ci se vor afla pre urmă.

Eu, Smaranda, fiica pomenitei maicii mele Paraschivei, carile cu șapte zile mai înainte au isprăvit tocmele cu vechil(ul) sv(intei) măn(ăs)tiri cu vânzare(a) părții de moară ci am avut noi, arătându-mă nemulțămîtă, încă svânta măn(ă)stire s-au milostivit și mi-au mai dat spre facire unui strai una sută șaptezăci de lei, și am rămas cu toți mulțămiți, poftind și pe alții cinstiti feți de au iscălit spre mai bună întemierea vânzării, și am făcut care au fost de fați la învoiala această de pe urmă care să rămâi nestrămutată vânzarea, și pentru săguranție am pus numele și degetele.

1828 marti(e) 1.

Lup(u) Bejan, vor(ni)c de po(a)rt(ă) <m. p.>.

Toader Grecu <m. p.>.

Vasile Vele <m. p.>.

Teodor (...) <m. p.>.

(...) <m. p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: 1828 fev(ruarie) 23; №—6. Zăpisul priutesăi Paraschivei prin care vinde m(ă)n(ăstirii) giuământate de moară de la preutul Cozma; Adeverință; N<sup>o</sup>. 464-850.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/22. Original, difolio.

## 27. 1828 martie 29

Adică eu care mai gios me-am pus numile și degitul, adiverez acest zăpis la s(fânta) m(ă)n(ăstire), precum să fie știut că după rugămintea ce am făcut s(fintei) m(ă)n(ăstiri) mi s-au dat voe ca să fac o morișcă într-un văduț ce am gășat din gios de moara lui Mathei și pe apa Neamțului. Pentru care vad mă îndatoresc că făcând morișca să nu înec moara ce(a) din sus a lui Mathei, iară făcând vreo pricină de păgubire eu să fiu răspunzători, nesupărând pe monastire întru nimic, și să aib a plăti de o peatră câte 10 lei pi an, adică zăci lei, și oricând a-

ș(i) vre să o vând eu sau feciorii miei, să nu fiu volnic decât să să prețaluiască binaoa numai, și ace bina cât va tăe prețul ei mi să va plăti de la monas(tire).

Și va rămâne moara a monas(tirii) după hotărâre(a) hrisoavelor, având totdeauna îndatorire ca să plătesc m(ănăstirii) și bezmănul mai sus arătat. Și împrejurul morișcăi voi ave și o bucățică de loc.

Aceasta adeverez, pe care me-am pus numile și degetul.

1828 mart(ie) 29.

Eu, Iliie Morariul, adeverez.

<Pe verso-ul filei a doua>: 1828 mart(ie) 29; Zapisul lui Iliie Morariu pre o moriș(că), ci i s-au dat un vad pi Niamțu din gios de moara lui Maftai. № 162; № 851.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/23. Original, difolio.

## 28. 1829 februarie 15

De vreme ce întâmplarea sfârșitului vieții iaste neștiut și de nimine cunoscut pentru că numai lui D(u)mnezeu toate îi sânt știute și cunoscute.

Drept aceasta, eu Mariia, roabă a adevăratului D(u)mnezeu, mai înainte până a nu mă cuprinde sfârșitul vieții și până îmi sânt simțirile întregi și mintea sănătoasă, am socotit ca prin această diiată, pentru pomenirea răposatului bărbatului meu și a mea, precum și a tot neamului nostru, să fac oareșcare afierosire Sf(i)nteii Monastiri Niamțului.

Deci cu sufletiască râvnă și voință hotărâsc ca dughiana și cu toate céle ce să află prin prejurul ei, adecă casă din dos, i ogradă prin prejur și alte lucruri înlăuntru de ali gospodăriei, care dughiană să află în Târgul Neamțului, megieșindu-să pe din sus cu dughiana Mărioarii Pencioae, și pe din jos cu dugheana lui Toderică Drăghiciu, precum ține liniia și altor dugheni megieșite.

Deci pre aceasta, ce și răposatul bărbatul meu o au hotărât prin diiata sa ca după moartea mea să rămâe a monastirii, eu acum fiind încă în viață, o afierosăsc de veci Sf(i)nteii Monastiri Neamțului, ca de astăzi înainte să o aibă întru toată stăpânirea ca pre un lucru drept al său, nesupărat atât despre neamurile méle, cât și despre alții streini, fiind că sf(â)nta monastire să îndatorește a ne avea întru neîncetata pomenire la sf(â)ntul jârtfelnicu, așăzindu-ne la pomelnicul făcătorilor de bine întru acest sf(â)nt lăcaș.

Osăbit de aceasta și o livadă ci iaste în pomete aproape de pomenitul târg, pre care răposatul soțul meu o au fost hotărât-o ca să fie pentru comândul dumis(a)le și al meu. Deci fiind că sf(â)nta monastire să îndatorește a lua asupra sa această purtare de grijă și a face obicinuiteli griji creștinești, atât pentru răposatul soțul meu, cât și pentru mine, după săvârșirea mea din viață, fac afierosire sf(i)nteii monastiri și această livadă, ca de astăzi înainte să o aibă întru veacinică stăpânirea sa, nesupărat despre nimenea.

Deci, oricine va îndrăzni a strica sau a strămuta această hotărâre a mea și afierosire ci din bună voința și osărdie sufletului o fac, de nimine silită sau asuprită, unul ca acela să fie răspunzătoriu la înfricoșata judecată a D(o)mnului nostru I(i)sus H(risto)s. Și spre adevirirea celor mai sus zisă urmează a mea iscălitură, pofind și pe alte feță cinstite de o au încredințat.

Anul 1829 luna fevr(uarie) în 15 zile.

Eu, Mărioara, soție săvârșitului di(n) viață Simion Drăghici.

Ierei Zagarie duhovnic m-am tâmplat față.



Ierei Chiriac m-am tâmplat față.  
Ștefan Gâte căp(i)t(a)n am fostu fați.

<Pe verso-ul filei a doua>: Daniia pentru o dughiană din Târg Niamțului și cu o livadă de la răposatu(l) Sâmion Drăghici; 1829 fevr(uarie) 15; N<sup>o</sup> 163 N<sup>o</sup> 852.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/24. Original, difolio.

## 29. 1829 aprilie 11

Adecă eu Catrina, soț răposatului Ioan Fasolă, dat-am adevărat și încredințat zăpisul meu la mâna dumisale căp(i)t(anului) Ștefănachi Gâte, precum să să știe că i-am vândut o livadă cu pomi și cu loc stărp din pometi, cât să află îngrăditura gardului dinprejur, cari livadă esti pe moșie Sfintei Mănăstiri Niamțului și ari a-ș purta bezma(nul) după obicei. Și i-am vândut-o cu tocmală 375 lei, adecă trii suti șaptizăci și cinci lei, cari bani i-am priimit toți deplin în mâinile mele și eu i-am vândut-o de a me bună voe, nesilită și neasuprită de nimene. Și dumnealui numitul cumpărător de astăz(i) înnainte să fie bun stăpânitor în veci neștrămutat, atât dum(n)ealui cât și urmașii dumisale.

Și dispre ameazănoapte să hotărăști cu Ion Savin și cu preot(ul) Ioan Zugrav, iar dispre alti părți cu îngrăditura gardului din vechi, dându-i și zăpisile de cumpărătură tot în mâna dumisale, iar sculându-mă eu sau alții cariva din niamurile mele sau din megieși ca să răscumperi această livadă, măcar de vor da și banii îndoit(i), să nu fie volnici și ori la ce judecată vor merge să nu le să ție în samă.

Și pentru mai adevărată credință am pus numele și degitul ca să să crează.

1829 apr(ilie) 11.

Eu, Catrina am vândut cu voia me și adeverez.

Eu, Chiriac Fasolă adeverez.

Mihalachi Ioan am fost față la aciastă vânzare.

Și eu Andrei Amuntencii am fost față la această vânzar(e).

Eu, preot Ioan ot S(fântul) Gheorghie, cu bună priimirea mea.

Eu, Pardeni di(n)preună cu soția a me Marii adiverezu.

Și eu, Costandin Chitar am scris cu zisa numitei de sus și adeverez.

La ace(a)st(ă) vânzare ne-(a)m întâ(m)p(la)t faț(ă).

(...) <m.p.>

(...) <m.p.>

Vânzarea urmată pentru această livadă cătră dumi(sale) căp(i)t(a)nu(l) Ștefănache fiind prin știrea m(ănăstirii) am încredințat și eu, având a-ș purta bezmân(ul) m(ănăstirii) hotărât.

(1)830 oc(tom)v(rie) 15.

Euthimie iconom m(ă)n(ăstirii) <m.p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: De la dum(neaei) c(u)c(oana) ~~Safta~~, soție răposatului Ioan Fasole ~~Ștefănache~~ Fasulă. 1829 oct(ombrie) 11; N<sup>o</sup> 164 No. 853.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/25. Original, difolio.

### 30. 1829 august 11

Pre cinstitul(ui) giudecătoresc Divan a Cnejii Moldaviei.

În gârla pârâului Neamțului ci esti pi moșia monastirii, ci să numești Târgu(l) Neamțului, sânt făcuti câteva mori și chio a unora și altora di acolo. Cu ce dreptăți ș-au făcut ei morili pi acei gâră și cu ci felii di așăzământuri, monastirea nici o știință nu ari, atâta vedi că să află îngrădită în prosrul lor a da un foarti mic folos la monastiri, făr(ă) a voi să-ș(i) înfătoșazi dovezâli dreptății ci au. Osăbit după prifacirea Târgului Neamțului, unii din lăcutorii di acolo prifăcându-ș(i) binalili s-au lărgit ogrăzâli, atâta a dughenil(o)r, precum a velnițâl(o)r, și au cuprins loc di a mănăstirii mai mult decât au (a)vut mai înainte fără a să învoi cu monastirea.

Și osăbit unii din jidovi ci au avut loc di velniță, după ce nu s-au făcut velniță pi loc, apoi și fân locurile opriti di atâta ani, făr(ă) a plăti bezmanul hotărât.

Și fiind că din acesti să însămnează viderată pagubă monastirii, să roagă cinstitului Divan ca pentru acei cu morili să fii săliț(i) a-ș(i) înfătoșă dovezili ci au la dum(nea)lor ispravnicii, di a căroră cuprindiri să înștiințazi cinstitului Divan spre cuviincioasa puniri la cali, iar pentru aceia ci au cuprins locuri mai mult în îngrăditurili lor, să fii săliț(i) ori a să mărgini în drepti locurile ci au avut mai înainte sau a să învoi cu monastirea, și asăminea și pentru acei ci au cuprinsă locuri, și țindu-li stărpi nu urmează a a plăti bezmanul, să fii îndatoriț(i) să plătească bezmanul pân(ă) acum, precum și de acum înainte sau plătind bezmanul pân(ă) acum dacă locurile nu le sânt trebuitoari să li să rădici stăpânirea ca să poată da locurile altora.

Euthimie, vechil M(ănăstirii) N(eamțului) <m.p.>.

1829 avg(us)t 11.

<Pe verso-ul filei a doua>: S-au trecut în condică cu (18)29 avg(us)t 12 supt No. 2388/ la d(umnealui) banu(l) Chirica; avg(us)t 16 / Să s(e) facă carte către dregători în cuprindere(a) ceririi monastirii cu care cercetare dum(i)l(or)sali arătându-s(e) vr(e)o parte nemulțămîtită să trimitte înștiințare pre largu cu izvod anume pentru fiișticare după încungiuărili (...) fiișticăruia; 1829 avg(us)t 16 / Jalbă; Pe Târgu(l) Neamțului de la Cnejia Moldaviei; № 165; No 8541.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/26. Original, difolio, f. 1-1v.

### 31. 1829 august 16

Divanul giudecătoresc a Cnejii Mold(a)viei.  
Cătră cinstita isprăv(ni)ci(e) di țin(u)t(ul) Niamțului.

Din jaloba aceasta a vechilului Monastirii Niamțului veț(i) înțalegi dum(nea)v(oa)s(tră) arătare și cerire ce face. Drept aceia să scrii dum(nea)v(oastră) mai întâi pentru acei ce au făcute pe arătatul pârâu de pe moșia monastiri(i) mori și chieue, să cercetaț(i) cu ce alcătuire și le-au făcut. Pentru cari să înștiințați Divanului dacă acolo nu veț(i) pute(a)

pune la cale împăcare(a) monastirii cu acei pârâți. Al doile(a), să cercetați(i) pentru acei ce au mai cuprins locuri din moșiia monastirii piste locurile ce după alcătuirile de mai înainte le-au îngădite, și după cerire(a) monastirii pre toți(i) aceia să-i îndatoriți(i) a să învoi pentru locurile ce vor fi mai cuprins piste acele de mai înainte. Iar de nu vor urma să s(e) învoiască să îndatoriți(i) ca să s(e) mărginiască cu stăpânire(a) numai în locurile acele ce cu învoiala monastirii le vor fi cuprins. Al triile, să cercetați(i) pentru acei ce-ș(i) țin stărpe locurile ce le-au prinsă după învoiala cu monastire(a), și de să va dovedi că hotărâtul bezmăn nu urmiază a-l plăti monastirii, să îndatoriți(i) ca aces(ta) pân(ă) acum să s(e) plătiască numai decât, și asămene și de acum înainte fără(smintială). Iar dacă locurile de acum înainte nu vor voi a le mai ave(a) în a lor stăpânire și a plăti bezmănul, atunce să le dați(i) în stăpânire monastirii împlinindu-s(e) și bezmănul cel pân(ă) acum. Iar dacă cu aceeași(i) a dum(nea)v(oastră) cercetare va rămâne vreo parte nemulțămîtă, să dați(i) mărturii arătătoare pre largu de curgire(a) pricinii, cu care pe amândouă să trimiteti(i) în giudecata Divanului ca să s(e) cercetez(e) și să s(e) de(a) hotărâre.

(...) <m.p.>.

(...) post. <m.p.>.

1829 avg(us)t 16.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/26. Original, difolio, f. 2.

### **32. 1829 septembrie 14**

Să fie știut pren această scrisoari că cu știrea mănăstirii și blagoslovenia păr(intelui) starițului un vad de acu (?) ci au fost a unui Petrea Hriscu în Gârla Morilor supt mal, pentru greutatea casii de copii ci ari dumn(e)aii priutiasa Paraschiva, nora preutului Cozma, i s-au dat ca o milă și agi(u)tari de la mănăstiri ca si-și închipuiască o morișcă cu o pîiatră pentru că și dumn(e)aii au vândut cu bună tocmală o petricică de moară ce ave în moara popi(i) lui Cozma, ci au vândut-o mănăstirii ca să-ș(i) aibă o orișcari schivernisală pentru casi, pe cari să o stăpâniască atât ea, precum fiii ei, având îndatoriri a plăti mănăstirii bezmăn pe fiișticari an, precum vor plăti și celălalte mori.

Și pentru ca să fie știută alcătuirea și să nu aibă strămutare și supărare de cătră neminea i s-au dat această încredințare cu iscălitura mea.

(1)829 săpt(em)v(rie) 14.

Eu, Euthimie iconom M(ănăstirii) N(eamțului).

<Pe verso-ul filei a doua>: 1829 sept(embrie) 14; O scrisoare de la Euthimie iconomu în pricina cu moara preutului Cozma ot Târgu(l) Niamțului; № 466; No. 855.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/27. Original.

### **33. 1830 iunie 15**

Jalobă.

Cătră

Preo sfințiia sa mitropolitu a Țării Moldavvi(i) cu mila lui Dumnăzău.

În anul 1826 am luat câțva jâdovi un loc în Târgu(l) Niamțului la locul sterp cari să numește Prund, di la sfinția sa economu(l) Iftimă cu tocmală să plătim câti 50 sar(c)oveți pi fiișticari stânjâni la început iar bezmenul câti una ocă ceară pi fiișticari ușa di casă. Așa fiișticari au răspuns bani(i) lui i pe urmă au băgat pi un căp(i)t(an) Lupu, fiind ocolaș, să-ș(i) ia și el un loc la mijloc. Și el cu țadulă a iconomului cu di a sâlă au început a faci binaoa la mijloc di au strâmbătate toati locuri(le) iar eu în urmă am cumpărat matăriialuri și am tocmit și meșteri când am început a lucra după măsură mei; au sărit mezeșii<sup>1</sup> împreuna cu numitul căp(i)t(an) și nu m-au lăsat, zâcând aduc pi iconomul să puie la cali. Am alergat și eu vro două luni di zile, adivărat că m-au trimis la sfinția sau stareț și atâtă răspuns am a(v)ut di m-au trimis iar la cel căp(i)t(an). Și pără atunci meșteri(i) au fugit cu bani(i) mei și lemnile s-au prăpădit di m-am sărăcit mai mult dicât 1000 lei. Iar doi ani hojmă n-am fost acasă. Au ținut pi soția mei închis(ă) păr(ă) i-au dat ceară aceia și astă iarnă m-au împlinit și vecini(c) di pi masă dintru ciară.

Pentru cari cu mari plângeri rog mili preosfinție vo(a)stră să fiu pus la calei ca să mi să întoarcă păgubiri mii ce mi s-au pricinuit pintru niurmari a economului și locul să deie la altu că păcat di Dumnăzău esti să rămân eu sărăcit, unul ca mini ci plătesc atâtă vremi dobândă banilor undi să gășasc dreptati mai mult dicât la milă măriia vo(a)stră preo sfinție sa mitropolit, și mari pomană va rămâne.

1830 iuni(e) 15.

Pre plecat la milă.

Mendel jâd(o)v Eșan ot Târgu(l) Niamțului.

<Pe verso>: 1830 iunie 15. Jalubă; N° 167 N° 856.

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamț, CXXXIX/28. Original.

---

<sup>1</sup> megieșii.

## Bibliografie selectivă

### Documente Inedite

Arhivele Naționale Iași, Fond Mănăstirea Neamțului, LIII/27, 32;

Arhivele Naționale Iași, Mănăstirea Neamț, LXXXVII/12;

Arhivele Naționale Iași, Mănăstirea Neamț, CXXXIX/2, 3, 4, 5, 6,7,8,9,10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28.

### Documente Edite

Bogdan, I., *Documente false atribuite lui Ștefan cel Mare*, în „Buletinul Comisiei Istorice a României”, I, 1913, p. 103-161;

*Catalogul Documentelor Moldovenesti din Direcția Arhivelor Centrale*. București, II (1621-1652), București, 1959;

Costin Clit, *Documente privitoare la istoria Târgului Neamț și a mănăstirilor din jur (secolele XVII-XVIII)*, în „Acta Bacoviensia”. Anuarul Arhivelor Naționale Bacău, XVI, Onești, Editura MAGIC PRINT, 2021, p. 17-48;

Costin Clit, *Documente privind istoria Episcopiei de Huși*, Huși, Editura Horeb, 2021, Lucrare apărută cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte IGNATIE, Episcopul Hușilor;  
*Documente privind istoria României*, XV, A. Moldova, II (1476-1500), București, Editura Academiei Republicii Populare România, 1954;  
*Documente privind istoria României. Răscoala din 1821. Documente interne*, București, Editura Academiei Republicii Populare România, II, 1959; III, 1960; IV, 1960;  
*Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, III, (1487-1504), volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și N. Ciocan, București, Editura Republicii Socialiste România, 1980;  
*Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, VIII (1585-1592), volum întocmit de Ioan Caproșu, București, Editura Academiei Române, 2014;  
*Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, XXIV (1637-1638), volum întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, București, Editura Academiei Române, 1998;  
Iorga, N., *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, VII, *Cărți domnești, zapise și răvașe*, București, Stabilimentul grafic I.V. Socecu, 1904;  
*Izvoare și mărturii referitoare la evreii din România*, București, Editura Hasefer, volumul II, partea 2, întocmit de L. Benjamin, M. Spielmann, S. Stanciu, 1990;

### **Lucrări, studii și articole**

Bălan, Emanuel, *Evreii din Târgu Neamț. Istoria unei comunități*, București, Editura Hasefer, 2019;  
Cândea, Virgil (coordonator), *Istoria românilor*, vol V, *O epocă de înnoiri în spirit european (1601=1711/1716)*, București, Editura enciclopedică, 2003  
*Evreii din România în texte istoriografice. Antologie*, București, Editura Hasefer, 2004;  
Ivan, Ioan, diacon, Porcescu, Scarlat, preot, *Mănăstirea Neamț*, Cu un cuvânt înainte de Înalt Prea Sfințitul Teoctist Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Iași, 1981;  
Kaufman, Josef, *Cronica comunităților israelite din județul Neamț*, Piatra Neamț, Tipografia „Record”, 1929, II/1;  
Gavril Luca, *Târgu Neamț. Monografie*, Piatra-Neamț, Editura „Constantin Matasă”, 2008;  
Ivănescu, Dumitru, *Populația evreiască din orașele și târgurile Moldovei între 1774-1832*, în „Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae”, II, 1997, p. 59-65.  
Porcescu, Scarlat, *Episcopia Hușilor. Pagini de istorie*, tipărită cu binecuvântarea și sprijinul Prea Sfințitului Eftimie episcopul Romanului și Hușilor, Editată de Episcopia Romanului și Hușilor, 1990;  
Rădvan, Laurențiu, *Orașele din Țările Române în Evul Mediu (sfârșitul sec. al XIII-lea-începutul sec. al XVI-lea)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011;  
Ștefănescu, Melchisedec, *Chronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, București, Tipografia Națională, 1875, vol. 2;  
Udișteanu, Dionisie, *Calistru Vartic epitrop și locțiitor de mitropolit în timpul refugiului al doilea al mitropolitului Dosoftei al Moldovei*, în „Biserica Ortodoxă Română”, Anul LXXXVII, nr. 3-4, martie-aprilie 1969, p. 416-425.